

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛІНСЬКОГО**

Педагогічний факультет
Кафедра початкової та дошкільної освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ступінь магістра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма Початкова освіта

2023 – 2024 навчальний рік

Розробник: Бєлявська Тетяна Миколаївна, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, кандидат філологічних наук *Т.Б.*
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 року

Завідувач кафедри *С.І.* С. І. Якименко

29 серпня 2023 року

Анотація

Програму вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» складено відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності 013 Початкова освіта. У програмі висвітлено обсяг навчального матеріалу із зазначеної дисципліни, необхідне навчально-методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Ключові слова: наука, наукове дослідження, методи дослідження, науковий текст, наукові публікації.

Summary

The program of studying the normative discipline «Methodology of scientific research» is made in accordance with the educational-professional program of the specialty 013 Primary education. The program covers the amount of educational material in this discipline, the necessary educational and methodological support, components and technology for assessing student achievement.

Key words: science, scientific research, research methods, scientific text, scientific publications.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Семестр	
		9-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 1,7 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Ступінь: магістр	20 год.	
		Практичні, семінарські	
		42 год.	
		Самостійна робота	
		58 год.	
		Вид контролю: екзамен	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 62 год. – аудиторні заняття, 58 год. – самостійна робота (52% / 48%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>заочна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Семестр	
		10-й	
		Лекції	
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	Ступінь: магістр	6 год.	
		Практичні, семінарські	
		8 год.	
		Самостійна робота	
		106 год.	
		Вид контролю: екзамен	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 14 год. – аудиторні заняття, 106 год. – самостійна робота (12% / 88%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: активізація здібностей до наукової та науково-педагогічної діяльності.

Завдання: оволодіння основними теоретичними засадами, методами та способами наукового пізнання з метою набуття відповідних компетентностей, створення необхідного підґрунтя і мотивації для самостійного проведення фахових наукових досліджень.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування початкової освіти в Україні у перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах.

ПРН 5. Організовувати та управляти робочими та освітніми процесами у складних, непередбачуваних умовах, що потребують нових стратегічних підходів, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-3. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК-4. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість

ЗК-5. Здатність працювати автономно.

II. Спеціальні:

СК-2. Здатність спілкуватися академічною українською та іноземною мовами в усній та письмовій формах, використовувати різні стратегії комунікації, формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

СК-5. Здатність організовувати та управляти робочими та освітніми процесами в початковій освіті, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, співпраці з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність

Тема 1. Наука як спосіб пізнання світу

Тема 2. Наука і наукове дослідження

Тема 3. Наукова діяльність

Кредит II. Методологія досліджень

Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень

Тема 5. Теоретичні методи досліджень

Тема 6. Емпіричні методи дослідження

Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень

Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження

Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень

Кредит IV. Науковий текст

Тема 9. Науковий текст

Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень

Програма навчальної дисципліни

Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність

Тема 1. Наука як спосіб пізнання світу. Етапи становлення і розвитку науки. Основні наукові поняття. Функції науки. Класифікація наук. Проблема, гіпотеза. Поняття наукової теорії. Стандартна модель наукової теорії. Наукове пізнання. Форми організації наукового знання: факт, положення, поняття, категорія, принцип, закон, теорія, ідея, гіпотеза, парадигма.

Тема 2. Наука і наукове дослідження. Процес наукового дослідження: види, характеристики, рівні. Ознаки наукового дослідження. Види досліджень: пошукові, фундаментальні та прикладні; емпіричні, теоретичні, виробничі. Операції з поняттями. Сучасна система наукових знань. Дисциплінарні та міждисциплінарні дослідження.

Тема 3. Наукова діяльність. Загальні поняття про наукову діяльність. Організація науково-дослідної діяльності в Україні. Особливості індивідуальної наукової діяльності. Напрямки наукової діяльності. Норми наукової етики. Розвиток мережі закладів, що здійснюють підготовку наукових кадрів.

Кредит II. Методологія досліджень

Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень. Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні і основні принципи. Етапи науково-дослідної роботи. Основні елементи методології наукових досліджень. Класифікація методів наукового дослідження. Процес наукового дослідження. Методика дослідження. Результати дослідження.

Тема 5. Теоретичні методи досліджень. Методи аналізу, класифікації і побудови теорій. Теоретичні методи досліджень. Наукові закони, регулярність та випадковість. Складові теоретичного дослідження.

Тема 6. Емпіричні методи дослідження. Інструментарій обробки даних емпіричних досліджень. Спостереження як метод пізнання. Експеримент як особлива форма наукового пізнання. Емпіричні методи дослідження. Загальні та спеціальні методи наукового дослідження.

Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень

Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження. Етапи наукового дослідження: постановка проблеми, пошук та формулювання наукової теми, вироблення методології, збір та аналіз фактів, експеримент, висновки, апробація. Актуальність проблеми та її обґрунтування. Категоріальний апарат наукового дослідження. Понятійний апарат дослідження. Структурні елементи наукового дослідження.

Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень. Наукові публікації: поняття, різновиди, основні вимоги. Наукометричні бази даних. Показники цитованості науковця.

Кредит IV. Науковий текст

Тема 9. Науковий текст. Науковий текст: різновиди, специфіка та основні вимоги до підготовки. Специфіка та структура наукового тексту. Мовні особливості наукового тексту.

Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень. Документальні джерела інформації. Різновиди документів. Інформаційно-пошукові ресурси мережі Інтернет.

3. Структура навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Усьо- го	у тому числі		
		л	пр	ср
Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність				
Тема 1. Наука як спосіб пізнання світу	10	2	2	6
Тема 2. Наука і наукове дослідження	10	2	4	4
Тема 3. Наукова діяльність	10	2	4	4
Усього годин за кредит 1:	30	6	10	14
Кредит II. Методологія досліджень				
Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень	10	2	2	6
Тема 5. Теоретичні методи досліджень	10	2	4	4
Тема 6. Емпіричні методи дослідження	10	2	4	4
Усього годин за кредит 2:	30	6	10	14
Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень				
Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження	14	2	6	6
Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень	16	2	4	10
Усього годин за кредит 3:	30	4	10	16
Кредит IV. Науковий текст				
Тема 9. Науковий текст	14	2	6	6
Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень	16	2	6	8
Усього годин за кредит 4:	30	4	12	14
Усього годин:	120	20	42	58

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Усьо- го	у тому числі		
		л	пр	ср
Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність				
Тема 1. Наука як спосіб пізнання світу	10			10
Тема 2. Наука і наукове дослідження	10	2		8
Тема 3. Наукова діяльність	10		2	8
Усього годин за кредит 1:	30	2	2	26
Кредит II. Методологія досліджень				
Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень	10		2	8
Тема 5. Теоретичні методи досліджень	10			10
Тема 6. Емпіричні методи дослідження	10			10
Усього годин за кредит 2:	30	0	2	28
Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень				
Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження	14	2		12
Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень	16		2	14
Усього годин за кредит 3:	30	2	2	26
Кредит IV. Науковий текст				
Тема 9. Науковий текст	14	2		12
Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень	16		2	14
Усього годин за кредит 4:	30	2	2	26
Усього годин:	120	6	8	106

4. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

	Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність	
1	Тема 1. Наука як спосіб пізнання світу	2
2	Тема 2. Наука і наукове дослідження	2
3	Тема 3. Наукова діяльність	2
	Усього годин за кредит 1:	6
	Кредит II. Методологія досліджень	
4	Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень	2
5	Тема 5. Теоретичні методи досліджень	2
6	Тема 6. Емпіричні методи дослідження	2
	Усього годин за кредит 2:	6
	Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень	
7	Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження	2
8	Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень	2
	Усього годин за кредит 3:	4
	Кредит IV. Науковий текст	
9	Тема 9. Науковий текст	2
10	Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень	2
	Усього годин за кредит 4:	4
	Усього годин:	20

Заочна форма навчання

	Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність	
	Тема 2. Наука і наукове дослідження	2
	Усього годин за кредит 1:	2
	Кредит II. Методологія досліджень	
	Усього годин за кредит 2:	0
	Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень	
	Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження	2
	Усього годин за кредит 3:	2
	Кредит IV. Науковий текст	
	Тема 9. Науковий текст	2
	Усього годин за кредит 4:	2
	Усього годин:	6

5. Теми практичних занять

Денна форма навчання

	Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність	
	Тема 1. Наука як спосіб пізнання світу	2
	Тема 2. Наука і наукове дослідження	4
	Тема 3. Наукова діяльність	4
	Усього годин за кредит 1:	10
	Кредит II. Методологія досліджень	
	Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень	2
	Тема 5. Теоретичні методи досліджень	4
	Тема 6. Емпіричні методи дослідження	4
	Усього годин за кредит 2:	10
	Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень	
	Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження	6

Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень	4
Усього годин за кредит 3:	10
Кредит IV. Науковий текст	
Тема 9. Науковий текст	6
Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень	6
Усього годин за кредит 4:	12
Усього годин:	42

Заочна форма навчання

Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність	
Тема 3. Наукова діяльність	2
Усього годин за кредит 1:	2
Кредит II. Методологія досліджень	
Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень	2
Усього годин за кредит 2:	2
Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень	
Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень	2
Усього годин за кредит 3:	2
Кредит IV. Науковий текст	
Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень	2
Усього годин за кредит 4:	2
Усього годин:	8

5. Самостійна робота

Денна форма навчання

Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність	
Тема 1. Наука як спосіб пізнання світу	6
Тема 2. Наука і наукове дослідження	4
Тема 3. Наукова діяльність	4
Усього годин за кредит 1:	14
Кредит II. Методологія досліджень	
Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень	6
Тема 5. Теоретичні методи досліджень	4
Тема 6. Емпіричні методи дослідження	4
Усього годин за кредит 2:	14
Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень	
Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження	6
Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень	10
Усього годин за кредит 3:	16
Кредит IV. Науковий текст	
Тема 9. Науковий текст	6
Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень	8
Усього годин за кредит 4:	14
Усього годин:	58

Заочна форма навчання

Кредит I. Наука. Наукове пізнання. Наукове дослідження. Наукова діяльність	
Тема 1. Наука як спосіб пізнання світу	10
Тема 2. Наука і наукове дослідження	8

Тема 3. Наукова діяльність	8
Усього годин за кредит 1:	26
Кредит II. Методологія досліджень	
Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень	8
Тема 5. Теоретичні методи досліджень	10
Тема 6. Емпіричні методи дослідження	10
Усього годин за кредит 2:	28
Кредит III. Структура та етапи наукового дослідження. Оприлюднення результатів наукових досліджень	
Тема 7. Структура та етапи наукового дослідження	12
Тема 8. Оприлюднення результатів наукових досліджень	14
Усього годин за кредит 3:	26
Кредит IV. Науковий текст	
Тема 9. Науковий текст	12
Тема 10. Основи документознавства й інформаційного забезпечення наукових досліджень	14
Усього годин за кредит 4:	26
Усього годин:	106

5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачено.

6. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату. Завданням підсумкового контролю (КР, іспит) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу кредиту.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту отримує **відмінно:**

В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає у процесі усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно виконав усі тестові завдання.

Студенту отримує **дуже добре:**

Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні

деяких питань не вистачає достатньої аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

Студенту отримує **добре**:

В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

Студенту отримує **достатньо**:

Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

Студенту отримує **задовільно** (мінімальний рівень):

Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний **розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.**

Поточне тестування та самостійна робота										К\р	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100	400/100
30	30	30	30	30	30	30	30	30	30		

9. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Традиційні методи навчання (розповідь, бесіда, пояснення); проблемні методи навчання (проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий, дослідницький), інтерактивні методи навчання.

Рекомендована література

Базова

1. Методологія наукових досліджень. Підручник / Данильян О., Дзьобань О. Х.: Право. 2019. 368 с.
2. Хрестоматія з історії та філософії науки / Галіченко М.В., Поліщук І.Є. Херсон, 2018.
3. Методологія наукових досліджень. Підручник / Стеченко Д.М., Чмир О.С. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2007. 317 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / О.І. Гуторов; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
URL: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/558/1/Методологія%20та%20організація%20наукових%20досліджень.pdf>
6. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
URL: https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf
7. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків: Право, 2017. 448 с.
URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16993/1/Danilyan_Dzoban_NP-58.pdf

Допоміжна

1. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
2. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII зі змін. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 № 3322-XII зі змін. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/annot/3322-12>
5. Про схвалення Концепції розвитку Національної академії наук України на 2014 - 2023 роки. НАН України; Постанова, Концепція, Перелік від 25.12.2013 № 187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0187550-13#Text>
6. ДСТУ 8302:2015 Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». URL: <https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47Ha1NfZklYZ3QzeEU/view>
- 7.25. Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravylaoformlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>

12. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека підручників: <http://studentam.kiev.ua/>
2. Електронні бібліотеки: <http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://nbuv.gov.ua/>